

آشنایی با برخی

مفاهیم اساسی حسابداری مدیریت

رویکرد فزونی منافع برمخارج

در تهیه اطلاعات حسابداری مدیریت

عزیز عالی‌ور

حسابداری مدیریت از شاخه‌های مفید و کاربردی است و آشنایی با مفاهیم آن برای همه حسابداران و حساب‌رسان ضرورت دارد. فصلنامه حساب‌رسان می‌کوشد علاقه‌مندان ارجمند را بتدریج با مفاهیم اساسی این شاخه از حسابداری آشنا سازد.

به‌کارگرفته شود، باید باتوجه به هزینه به‌کارگیری آن تکنیک و منافعی که از کاربرد اطلاعات ناشی از اجرای آن تکنیک به‌دست می‌آید، تعیین شود. به‌طور کلی به‌کارگیری تکنیکی مطلوبیت دارد که منافع حاصل از اجرای آن بر مخارج اجرای آن فزونی داشته باشد زیرا اطلاعات حسابداری نیز همانند سایر کالاها، باید ارزشی که ایجاد می‌کند بر هزینه تولید آن افزون باشد. از طرف دیگر، ارزیابی دقیق اثربخشی هزینه تهیه و ارائه اطلاعات مالی از این جهت دشوار است که منافع و مخارج، به‌ویژه منافع تهیه و ارائه اطلاعات مالی را نمی‌توان آشکارا و به‌گونه‌ای قابل اعتماد اندازه‌گیری کرد. مثلاً، درخصوص اطلاعات حسابداری و گزارشگری مالی برون‌سازمانی، هزینه تهیه و ارائه اطلاعات مالی را همواره شرکتی که ناگزیرند این گونه اطلاعات را تهیه و ارائه کنند، متحمل می‌شوند درحالی که منافع اطلاعات ارائه شده تنها عاید شرکت ارائه‌کننده اطلاعات نمی‌شود بلکه کل اقتصاد از آن منتفع و بهره‌مند می‌شود و اندازه‌گیری این

در تصمیم‌گیریها، برنامه‌ریزیهای اثربخشی، کارایی بیشتر عملیات، هزینه کمتر و هدایت و کنترل بهتر عملیات است. پرسشی که فراهم‌کنندگان اطلاعات مالی و استفاده‌کنندگان از اطلاعات مالی غالباً ممکن است با آن مواجه شوند این است که **ارائه چه میزان اطلاعات مالی کافی است؟** مدیران واحدهای انتفاعی اغلب شکایت دارند که هرگز به تمامی واقعیهایی که به آگاهی از آنها نیاز دارند، دسترسی پیدا نمی‌کنند. بدیهی است، هر قدر برای مدیریت در ارتباط با یک تصمیمگیری مشخص، اطلاعات مربوط بیشتری فراهم گردد، قطعاً کیفیت آن تصمیمگیری بالاتر خواهد رفت. اما فراهم کردن اطلاعات بیشتر برای تصمیمگیرندگان عموماً "هزینه بالاتری را نیز به‌همراه دارد. همان گونه که گفته شد، تهیه و ارائه اطلاعات حسابداری مدیریت هم هزینه دارد و هم مزیت فراهم می‌آورد. مطلوبیت هر تکنیک حسابداری که در نظر است به‌خاطر دستیابی به اطلاعاتی مشخص

اطلاعات نیز همچون برنج و گندم نوعی کالا محسوب می‌شود و می‌توان آن را تولید کرد، خریداری نمود و یا به مصرف رساند. اطلاعات می‌تواند کیفیت بالا یا پایین داشته باشد، بموقع یا دیر در دسترس قرار گیرد و برای استفاده مورد نظر، مناسب و مربوط یا کاملاً نامناسب و نامربوط باشد. تهیه و ارائه اطلاعات نیز همانند سایر کالاها، از یک سو، مستلزم صرف هزینه است و از سوی دیگر، سودمندی و مزیت به‌همراه دارد. اطلاعات مستخرج از سیستم حسابداری به‌عنوان یک سیستم اطلاعاتی نیز از این قاعده مستثنی نیست. مثلاً، مخارج تهیه و فراهم کردن اطلاعات حسابداری مدیریت شامل هزینه حقوق و مزایای مدیران و سایر کارکنان بخش حسابداری مدیریت، هزینه ابزارهای مورد استفاده نظیر رایانه‌ها و هزینه زمان صرف‌شده توسط استفاده‌کنندگان از اطلاعات ارائه شده برای مطالعه، بررسی و به‌کارگیری آن اطلاعات است. منافع، سودمندی و مزایای حاصل از به‌کارگیری این اطلاعات نیز شامل بهبود

بهره‌مندی و انتفاع، عملاً "ممکن نیست.

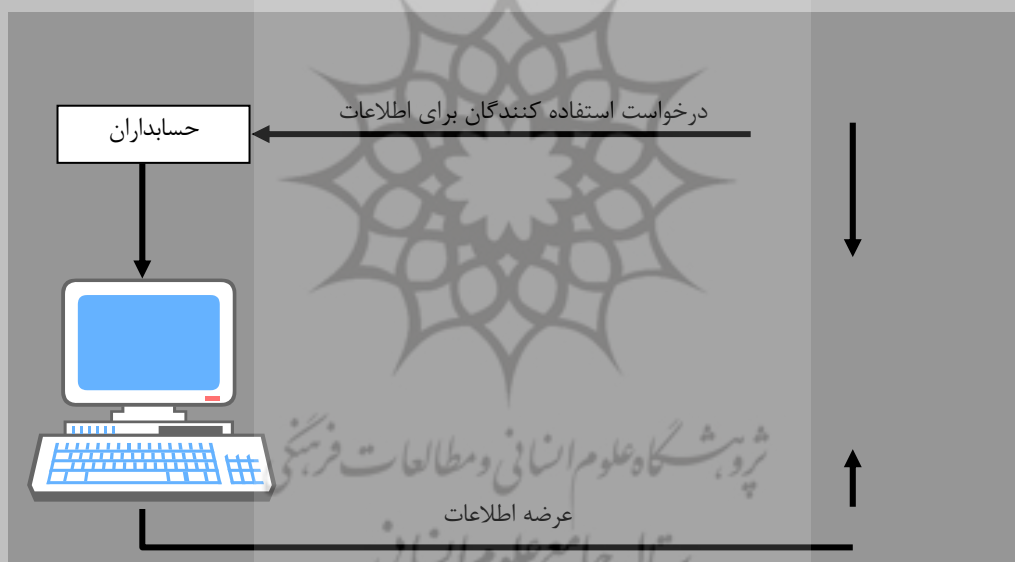
داده شود.

اطلاعات، یعنی حسابداران است. استفاده‌کنندگان اساساً با منافع اطلاعات و حسابداران بیشتر بامخارج آن آشنایی دارند. این همکاری در **نمودار** زیر نشان داده شده است. این **نمودار** نشان می‌دهد استفاده‌کنندگان از اطلاعات حسابداری، پس از شناسایی نیازهای اطلاعاتی خود برای تصمیم‌گیری، اطلاعات مورد نیاز خود را از حسابداران درخواست می‌کنند. حسابداران در واقع کسانی هستند که برای فراهم کردن اطلاعات حسابداری، هنگامی که فزونی منافع بر مخارج اطلاعات توجیه شد،

مضافاً این‌که، درحسابداری مدیریت بین وقت و وجوهی که مدیریت یک شرکت مایل است برای تحلیل هزینه‌ها صرف کند و درجه قابلیت اعتماد و اتکای مورد نظر، رابطه مستقیم وجود دارد. یعنی، اگر شرکتی خواهان اطلاعات جزئی و مدارک تفصیلی همراه با درجه بالایی از صحت است، مدیران آن باید برای گردآوری و نگهداری اطلاعات مرتبط با هزینه‌ها، وقت و پول بیشتری صرف کنند. اما مدیران باید تنها هنگامی از تکنیکهای

علاوه براین، در زمینه حسابداری مدیریت نیز استقرار یک سیستم حسابداری مدیریت در یک کارخانه با هزینه هنگفت، هنگامی توجیه‌پذیر است که بهره‌برداری از آن، به کنترل هزینه‌ها کمک کند و کارایی عملیات را بالا ببرد، به نحوی که صرفه‌جوییهای آینده حاصل از به‌کارگیری آن سیستم در مجموع بر هزینه تحصیل آن، فزونی داشته باشد. امادر عمل، اندازه‌گیری منافع به‌کارگیری سیستمهای حسابداری مدیریت نیز ممکن است دشوار

همکاری متقابل بین استفاده‌کنندگان از اطلاعات حسابداری و فراهم‌کنندگان این اطلاعات

سیستمهای اطلاعاتی مربوط را ایجاد می‌کنند. اما درعمل، این فرایند گاه معکوس عمل می‌کند. حسابداران در پاره‌ای اوقات، اطلاعاتی را گزارش می‌کنند که برای استفاده‌کنندگان اطلاعات مالی کاربردی ندارد. اما چنانچه حسابداران و استفاده‌کنندگان با یکدیگر و درکنار هم کارکنند، سرانجام نسبت به فزونی موجه منافع بر مخارج تهیه و ارائه اطلاعات حسابداری، به‌گونه‌ای که نیازهای

تحلیل و کنترل هزینه‌ها استفاده کنند که منافع مورد انتظار از صرف هزینه‌ها درجهت کمک به تحقق هدفهای مدیریت، بر هزینه‌هایی که صرف می‌شود، فزونی داشته باشد.

تحلیل رویکرد فزونی منافع بر مخارج تهیه و ارائه اطلاعات نیازمند تشریح مساعی و همکاری بین استفاده‌کنندگان از اطلاعات حسابداری و فراهم‌کنندگان این

باشد، زیرا اینگونه منافع و صرفه‌جویی‌های آینده را نمی‌توان با اطمینان شناسایی و اندازه‌گیری کرد. با این‌حال، حسابداری برای مقاصد مدیریت باید تا جایی که امکان دارد ضرورت رویکرد فزونی منافع برمخارج را تأمین کند. بنابراین، این پرسش که **چه میزان اطلاعات کافی خواهد بود**، می‌تواند از طریق ارزیابی منافع و مخارج تهیه و ارائه اطلاعات پاسخ

استفاده‌کنندگان تأمین شود، مصالحه خواهند کرد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی